

Najaarsverwerpen begint al in voorzomer

In de herfst van 2012 waren er relatief veel 'najaarsverwerpers'. De verschillen tussen de jaren zijn groot. Uit de analyses van dierenarts Arno Joosten van Varkens K.I. Nederland komt vaak naar voren dat het najaarsverwerpen wordt veroorzaakt door problemen met de voeropname in de voorafgaande kraamperiode.

GEESJE ROTGERS

Verschillende theorieën doen de ronde over het fenomeen najaarsverwerpen, maar volgens dierenarts Arno Joosten ligt de oorzaak vooral in te hoge temperaturen. "Als het in de periode vanaf half augustus een paar dagen warm is, weten we dat de spermaverkopen drieënhalve week later zullen toenemen. Dit is voor onze ki-organisatie een vast

gegeven. Na een warme periode zijn er stevast meer terugkomers." Volgens Joosten heeft het najaarsverwerpen vooral te maken met warme dagen in het jaargetijde waarin de dagen korter worden. Het najaars is van nature een iets gevoeliger periode voor de vruchtbaarheid dan het voorjaar, maar ook het najaars hoeft geen enkel probleem te geven. "Najaarsverwerpen is met

Met veel zorg voor de kraamzeugen in de lente en voorzomer, kan najaarsverwerpen worden voorkomen.

FOTO: TWAN WIJERMANS

Oplossing begint bij het kraamhok

Een te warm kraamhok is geregeld aanleiding van problemen met de vruchtbaarheid in de volgende ronde. Dierenarts Arno Joosten van Varkens K.I. Nederland adviseert:

- Het klimaatsysteem goed in te regelen.
- Onbeperkt koel drinkwater te verstrekken. Water is voor zeugen naast de ventilatie een instrument om bij hitte de lichaamstemperatuur te reguleren.
- In noodgevallen ervoor zorgen dat de zeug minder biggen hoeft te zogen. Uit veterinaire oogpunt wordt overleggen van biggen sterk afgeraden, maar aan de andere kant mag de zeug in het kraamhok niet te veel conditie inleveren.
- De winterperiode is bij uitstek de periode om de conditie van de zeugen te 'repareren'.

Zeugen die in de winter/het vroege voorjaar in minder optimale conditie het kraamhok uitkomen, lopen risico in hun volgende kraamperiode. Die valt dus in de lente/zomer; als het dan warm is, gaat het mis.

- Gebruik consequent de spekdiktemeter om de conditie van de zeugen te kunnen volgen. Voor de meeste zeugenlijnen is de ideale spekdikte bij spenen voor reproductie 12-15 mm. In de kraamstal mogen zeugen niet meer dan 3-4 mm afvallen.
- Zeugen die in een gelijkmatige, goede conditie verkeren, hebben de gunstigste voerconversie. Het moeten 'herstellen' van zeugen is een grote, onnodige kostenpost.
- Zeugen die te vet het kraamhok inkomen, vallen relatief harder af, zeker in een warme

periode. Deze zeugen lopen net als magere zeugen een groter risico op najaarsverwerpen.

- Topzeugen zijn zeugen die als gelt een goede productie haalden en geen second litter-syndroom ontwikkelden.
- De voeropname in de kraamstal moet passen bij het aantal biggen. Vooral bij gelten moet hier goed op worden gelet. Dertien biggen kan het hele jaar goed gaan, maar in de zomer kan dit aantal te veel zijn als het dier te weinig voer opneemt. Dan is ingrijpen noodzakelijk.
- Weet wat je voert in de kraamstal. Als het met twee keer voeren niet lukt om de zeugen in conditie te houden, voer dan drie keer.

Oorzaak ligt vooral in te hoge temperaturen

goed management vaak te voorkomen", stelt Joosten.

Het probleembedrijf

Op bedrijven met veel najaarsverwerpers gaat het vaak al vanaf juni mis. Na zo'n drie weken verwerpen enkele zeugen en het drachtigheidspercentage zakt met enkele procenten, wat door veel varkenshouders niet als verontrustend wordt beschouwd. In het najaars daalt het percentage verder, soms wel met 10 procentpunten. "Vanuit de inseminatie zijn de zeugen wel drachtig geworden, maar zij zitten in een dusdanige negatieve energiebalans dat de dracht wordt afgestoten. Bij gelten zien we het probleem eigenlijk niet, maar wel veel bij de tweede- en derdeworps dieren", ervaart Joosten. Hij constateert grote verschillen tussen bedrijven: op het ene bedrijf speelt het probleem niet, op het andere bedrijf behoorlijk. "Als een bedrijf de zomerperiode niet optimaal doorkomt, betekent dit dat het met een kwart van de zeugen niet optimaal verloopt."

Warme dekstal nadelig

Varkens kunnen niet goed tegen temperaturen boven de 25 graden: zij hebben geen zweetklieren en moeten hun warmte kwijt zien te raken via de ademhaling en door het liggen op een koude ondergrond. Insemineren in een warme periode is niet ideaal. Op de eerste plaats vertonen zowel de beer als de zeug door de warmte minder activiteit. Daarnaast zullen de zeugen door de hogere temperaturen minder voer opnemen, waardoor ze dus niet goed kunnen worden geflusht. Dit tezamen gaat ten koste van de kwaliteit van de eisprong. Die is niet maximaal, ondanks dat varkenshouders een goede stareflex constateren. Joosten adviseert om in de dekstal te zorgen voor:

1. Een fris stalklimaat: veel kuubs en het frisseneuzensysteem.
2. Veel aandacht voor het stimuleren van de zeugen (minimaal twee keer per dag beercontact) en doe dit bij voorkeur op de koelere momenten van de dag.

3. Voer de zeugen ook op de koelere momenten van de dag, waardoor de voeropname zo hoog mogelijk kan blijven.

Warm kraamhok nog nadeliger

Met name in de voorafgaande kraamperiode kan warmte funest uitpakken voor de zeug. Er moet dan immers veel hoogenergetische voer naar binnen worden gewerkt om de toom met biggen te zogen. Hierbij komt veel warmte vrij. De zeug zal als reactie op alle warmte minder gaan eten. "Zeker als het een langere periode warm blijft, bestaat het risico dat de kraamzeug te veel aan conditie inlevert", zegt Joosten. Uit wetenschappelijk onderzoek van Wageningen Universiteit (Hoving et al.) is gebleken dat wanneer zeugen meer dan 12 procent gewicht verliezen in het kraamhok, dit leidt tot vruchtbaarheidsproblemen in de volgende cyclus. Joosten: "Ik zie dit geregeld optreden, vooral bij gelten. Deze jonge zeugjes zijn extra kwetsbaar. In de tweede pariteit ontstaan vervolgens problemen met de vruchtbaarheid, die bekendstaan als second litter-syndroom." Een second litter-syndroom houdt in: een lager afbigpercentage en/of een kleine toom. ⚡